

Asia: VN/36276/2025

Lausuntopyyntö mikroyrittäjien rahoituksesta sekä yritysten omistajan- ja sukupolvenvaihdoksista

Mikroyrittäjien rahoituksen saatavuuden parantaminen

1.

Oman pääoman ehtoisen rahoituksen saanti.

2.

Riittävien vakuuksien puute.

3.

Alueellisesti toimivien mikroyritysten tukien puute.

4.

Julkisten rahoituspalvelujen raskaat ja hitaat hakuprosessit.

5.

Tarjolla olevien rahoitusinstrumenttien ja -palvelujen heikko tunnettavuus.

Kysymys 2. Mitä kehittämissuhteita Teillä on mikroyrittäjien rahoituksen saatavuuden parantamiseen, kun kyse on valtiovallan vastuulla olevasta yrittäjyyden edistämisestä mikroyrittäjyyden kentässä, kuten toimintaympäristö, politiikkatoimet ja vastaava? Valtiovallan vastuulla olevilla rahoitusjärjestelmillä tarkoitetaan julkisia rahoituspalveluita ja -instrumentteja, joita valtio tarjoaa tai tukee mikroyrittäjien liiketoiminnan rahoittamiseksi. Näihin kuuluvat esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla olevan osalta ELY-keskusten yritystukimuodot, Finnveran lainat ja takaukset, Business Finlandin rahoituspalvelut.

Pyydämme konkreettisia kehittämissuhteita valtiovallan vastuulla olevan osalta mikroyritysten rahoituksen saatavuuden parantamiseen perusteluineen.

Oman pääoman ehtoisen rahoitustuotteen lisääminen julkisen toimijan tarjoamien mikroyritysten rahoituspalvelujen valikoimaan.

Mikroyritysten vieraan pääoman ehtoisessa rahoituksessa julkinen rahoittaja on kattavasti mukana yhteistyössä pankkien kanssa. Finanssialan sääntelyn kiristymisen ja epävarmuuden nousun seurauksena on kuitenkin syntynyt rahoituskapeikkoja, joita olemassa olevat järjestelyt eivät kykene ratkaisemaan.

Vallitsevassa tilanteessa mikroyritykset tarvitset aikaisempaa enemmän omaa pääomaa saadakseen vieraan pääoman ehtoiset julkiset ja markkinarahoittajat mukaan investointien, kehittämishankkeiden ja yritysten omistajanvaihdosten rahoittamiseen.

Kovenanttien laajempi käyttö mikroyritysten rahoituksessa tai julkisen rahoittajan suoran lainanannon lisääminen.

Mikroyritysten liiketoimintamallit ovat enenevässä määrin kehittymässä sellaiseksi, että yrityksillä on käytössään aiempaa vähemmän sellaisia omaisuuseriä, joita voitaisiin käyttää rahoituksessa vakuutena.

Sopimusvakuuksia käytetään suurempien yritysten rahoituksessa, mutta tarve käyttää niitä myös mikroyritysten rahoituksessa kasvaa jatkuvasti. Julkinen rahoittaja voisi tuoda sopimusvakuudet osaksi mikroyritysten rahoituspaketteja.

Alueellisesti toimivien mikroyritysten toiminnan ja kehittämisen turvaaminen

Monet valtion vastuulla olevat mikroyrityksille soveltuvat alueelliset kehittämispalvelut ovat käytännössä kadonneet. Harvojen jäljellä olevien palvelujen ja tukien edellytys on pääsääntöisesti kansainvälistymisellä tapahtuva kasvu. Alueellisesti merkittävien mikroyritysten toiminnan ja kehittämisen turvaamiseen ei palveluja ole tarjolla.

Elinvoimakkeskuksiin tulee rakentaa mikroyrityksille nopea, tunnettu ja tehokas väline lisätä yritysten osaamista eri kehittämisen osa-alueilla. Palvelujen tukikriteerit tulee määritellä siten, että niitä voidaan myöntää nykyistä helpommin myös vakiintuneen mikroyrityksen kehittämishankkeisiin, digitaaliseen siirtymään tai muihin kilpailukykyä parantaviin toimiin, vaikka tavoitteena ei olisikaan voimakas kansainvälinen kasvu.

Julkisten rahoituspalvelujen hakuprosessien kehittäminen hakijalähtöisemmäksi

Julkista tukea myönnetään pääsääntöisesti hankkeisiin, jotka eroavat selvästi yrityksen normaaleista toiminnoista. Tämä haastaa erityisesti mikroyrityksiä, joilla ei ole resursseja kehittää toimintaansa normaalin arjen kehittämistyön lisänä tai siitä poiketen ja siksi rahoittajan kannalta ei synny riittävästi erottuvia hankkeita. Hakuprosessit vaativat lisäksi yksityiskohtaisia selvityksiä, mikä edellyttää erityisosaamista yrityksiltä.

Hakuprosessia tulee kehittää hakijalähtöisemmäksi vahvistamalla rahoituksen hakijoiden ja rahoituspäätösten tekijöiden välistä vuorovaikutusta, sillä mikroyritysten on esimerkiksi vaikeampaa toteuttaa luotettavia ennusteita liiketoiminnan kehittymisestä. Näin ollen pelkästään laskelmiin perustuva mikroyritysten rahoituspäätösten valmistelu todennäköisesti johtaa tilanteisiin, joissa rahoitettava yritys ja sen johto esittävät toteuttamiskelpoisen suunnitelman, mutta heidän esittämänsä aineisto ei täytä rahoittajan kriteereitä. Rahoittajan ja rahoituksen hakijan välisen vuorovaikutuksen lisääminen todennäköisimmin johtaisi yhteisten tavoitteiden parempaan saavuttamiseen.

Tietoisuuden lisääminen tarjolla olevista rahoitusinstrumenteista ja -palveluista

Julkiset rahoitusinstrumentit muodostavat mikroyrittäjän näkökulmasta hajanaisen ja vaikeasti hahmotettavan kokonaisuuden. Eri toimijoiden roolit, kohderyhmät ja rahoitusehdot eivät ole selkeitä erityisesti aloittaville yrittäjille.

Mikroyrittäjillä ei ole riittävästi helposti saavutettavaa tietoa rahoitusvaihtoehtoista ja niiden edellytyksistä. Rahoitukseen liittyvä tieto ei tavoita yrittäjiä oikea-aikaisesti eikä systemaattisesti. Liian usein tieto rahoitusmahdollisuuksista löytyy vasta jälkikäteen, esimerkiksi sen jälkeen, kun investointi on jo tehty tai tilaisuus on mennyt ohi.

Julkisten rahoitusinstrumenttien kokonaisuutta tulisi selkeyttää mikroyrittäjän näkökulmasta. Yritysmuodosta riippumatta rahoituksen saatavuuden perusteiden tulisi olla läpinäkyviä ja tasapuolisia. Rahoitukseen liittyvää viestintää ja ohjausta tulee lisätä ja rahoitusvaihtoehdot tulee tuoda yrittäjien tietoon ajoissa ja ymmärrettävässä muodossa.

Yritysten sukupolven- ja omistajanvaihdokset liiketoiminnan jatkumisen turvaamiseksi

1.

Rahoituksen pullonkaulat, mukaan lukien oman pääoman ehtoinen rahoitus.

2.

Keskeisten valtakunnallisten omistajanvaihdostoimijoiden pitkäjänteinen yhteistyön puute.

3.

Omistajanvaihdoksiin liittyvän verotuksen ennakoitavuuden puute.

4.

Osoptimointi omistajanvaihdoskulttuurissa.

5.

Puutteet yrityskaupalla yrittäjäksi tulevan osaamisen tukemisessa.

Kysymys 4. Mitä kehittämistarpeita on yritysten sukupolvenvaihdosten edistämisessä liiketoiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi, kun kyse on valtiovallan vastuulla olevista toimista?Pyydämme konkreettisia kehittämisehdotuksia *sukupolvenvaihdosten* edistämiseen perusteluineen eri sisältöalueilta, kuten yritysrahoitus, yrityspalvelut, sääntely, verotus, yrittäjyyskasvatus, yrittäjyyskulttuuri jne.

Yritysten sukupolvenvaihdosten toteutumista rajoittaa rahoituksen saatavuus. Oman pääoman ehtoisia rahoitusratkaisuja on tarjolla niukasti, ja ne ovat käytännössä usein rajautuneet suurempien yritysten käytettäväksi.

Rahoituksessa esiintyvää markkinapuutetta tulisi vähentää kehittämällä rahoitusratkaisuja, jotka tunnistavat nykyistä paremmin ostettavan yrityksen elinkelpoisuuden ja potentiaalin. Nykyiset rahoituspalvelut eivät riittävästi jaa riskiä eivätkä mahdollista riittävän joustavia takaisinmaksuaikoja, mikä vaikeuttaa erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten sukupolvenvaihdosten toteutumista.

Yritysten omistajanvaihdoksia tukevat palvelut muodostavat tällä hetkellä pirstaleisen kokonaisuuden ja olisi välttämätöntä luoda edellytykset toimivalle yhteistyölle keskeisten valtakunnallisten ja alueellisten omistajanvaihdostoimijoiden välillä. Ilman kattavaa koordinointia syntyy päällekkäistä työtä, alueellisia eroja palveluiden saatavuudessa sekä katkoksia sukupolvenvaihdosprosessin kriittisissä vaiheissa.

Hyvänä toimintamallina on Suomessa toimiva valtakunnallinen Omistajanvaihdosfoorumi, joka kokoaa keskeiset toimijat yhteen, edistää yhteistyötä ja mahdollistaa hyvien käytäntöjen systemaattisen jakamisen. Tällainen foorumi vahvistaa yhteistä tilannekuvaa, tukee osaamisen kehittymistä ja auttaa levittämään toimivia alueellisia ratkaisuja koko maahan. Lisäksi valtakunnallinen foorumi tukee alueellista yhteistyötä tarjoamalla yhteisen viitekehyksen, jonka puitteissa paikalliset toimijat voivat kehittää palvelujaan omista lähtökohdistaan.

Sukupolvenvaihdoksiin liittyvän verotuksen tulee olla ennakoitavaa, johdonmukaista ja yritystoiminnan jatkuvuutta tukevaa. Verotus ei saa muodostaa kohtuutonta estettä yritystoiminnan jatkuvuuden turvaamiselle. Sukupolvenvaihdoksiin liittyvät veroratkaisut vaikuttavat ratkaisevasti siihen, onko omistajanvaihdos taloudellisesti mahdollinen ja millä aikataululla se voidaan toteuttaa. Verotuksen tulee mahdollistaa hallitut sukupolvenvaihdokset. Lisäksi verotusta tulee joustavoittaa ja keventää valtiontalouden tilan salliessa sen.

Kysymys 5. Mitä kehittämistarpeita on yritysten yrityskaupalla tehtävien omistajanvaihdosten edistämässä liiketoiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi, kun kyse on valtiovallan vastuulla olevista toimista?Pyydämme konkreettisia kehittämisehdotuksia yrityskaupalla tehtävien omistajanvaihdosten edistämiseen perusteluineen eri sisältöalueilta, kuten yritysrahoitus, yrityspalvelut, sääntely, verotus, yrittäjyyskasvatus, yrittäjyyskulttuuri jne.

Yritysten yrityskaupalla tehtävien omistajanvaihdosten toteutumista rajoittaa niin ikään rahoituksen saatavuus. Erityisesti oman pääoman ehtoisia rahoitusratkaisuja on tarjolla niukasti, ja ne ovat käytännössä rajautuneet suurempien yritysten hyödynnettäväksi.

Rahoituksessa esiintyvää markkinapuutetta tulee vähentää kehittämällä rahoitusratkaisuja, jotka tunnistavat ostettavan yrityksen potentiaalin. Nykyiset rahoitusratkaisut eivät riittävästi jaa riskiä eivätkä mahdollista riittävän joustavia takaisinmaksuaikoja, mikä vaikeuttaa erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten kauppojen toteutumista. Rahoitusratkaisut rajoittavat myös yrityksen kehittämistä.

Yritysten omistajanvaihdoksia tukevat palvelut muodostavat liian pirstaleisen kokonaisuuden ja olisi välttämätöntä luoda edellytykset toimivalle yhteistyölle keskeisten valtakunnallisten ja alueellisten omistajanvaihdostoimijoiden välillä. Pitkäjänteisellä koordinoinnilla kyetään välttämään päällekkäistä työtä, alueellisia eroja palveluiden saatavuudessa sekä katkoksia omistajanvaihdosprosessin kriittisissä vaiheissa.

Hyvä toimintamalli tällaiseen on valtakunnallinen Omistajanvaihdosfoorumi, joka kokoaa keskeiset toimijat yhteen, edistää yhteistyötä ja mahdollistaa hyvien käytäntöjen systemaattisen jakamisen. Omistajanvaihdosfoorumi vahvistaa yhteistä tilannekuvaa, tukee osaamisen kehittymistä ja auttaa levittämään toimivia alueellisia ratkaisuja koko maahan. Lisäksi valtakunnallinen foorumi tukee alueellista yhteistyötä tarjoamalla yhteisen viitekehyksen, jonka puitteissa paikalliset toimijat voivat kehittää palvelujaan omista lähtökohdistaan.

Yritysten yrityskaupalla tehtäviin omistajanvaihdoksiin liittyvän verotuksen monimutkaisuus muodostaa merkittävän haasteen yritystoiminnan jatkuvuuden turvaamiselle. Yrityskaupalla

tehtäviin omistajanvaihdoksiin liittyvät veroratkaisut vaikuttavat ratkaisevasti siihen, onko omistajanvaihdos taloudellisesti mahdollinen ja millä aikataululla se voidaan toteuttaa. On tärkeää, että verotuksessa huolehditaan siitä, että yrityskaupalla tehtävien omistajanvaihdosten edellytykset eivät heikkene.

Osaoptimointi omistajanvaihdoskulttuurissa haittaa yrityskaupalla tehtäviä omistajanvaihdoksia. Erilaisia omistajanvaihdoksia ei nähdä toisiaan täydentävinä vaihtoehtoina, eikä yrityksen ostamista nähdä aina yhtä luontevana polkuna yrittäjyyteen kuin sukupolvenvaihdosta tai yrityksen perustamista. Monelta osin ajatellaan suppeasti, että tie yrittäjyyteen käy yrityksen perustamisen tai perimisen kautta.

Samaan aikaan valtiovallan toimet kohdistuvat usein osa-alueisiin erillisinä kokonaisuuksina, mikä korostaa osaoptimointia. Esimerkiksi verotus, rahoitus, neuvonta ja yrittäjyyskasvatus kehittyvät toisistaan irrallaan, jolloin omistajanvaihdoksen kokonaisuus jää yrittäjän ja jatkajan itsensä koottavaksi. Tämä lisää riskiä siitä, että omistajanvaihdos viivästyy, toteutuu puutteellisesti tai epäonnistuu kokonaan.

Julkisten toimijoiden tulisi edistää tietoisuutta erilaisten omistajanvaihdosten mahdollisuuksista yrittäjyydestä kiinnostuneille. Lisäksi palvelutarjonnassa tulee ottaa huomioon se, että omistajanvaihdos on pitkä prosessi, joka edellyttää varhaista valmistautumista, useiden toimijoiden yhteistyötä sekä yrittäjän, jatkajan ja yrityksen kokonaisvaltaista huomioimista.

Yrityksen ostavan yrittäjän osaamista tulee tukea lisäämällä yritysostolla yrittäjäksi tulevalle uudelle yrittäjälle tarjottavaa koulutustarjontaa. Lisäksi olemassa olevaa koulutusjärjestelmämme, joka perustuu yrittäjyysopinnoissa yrityksen perustamiseen, tulisi muokata siten, että se tunnistaa nykyistä selkeämmin erilaiset yrittäjyyteen siirtymisen mallit.

Valtiovallan vastuulla on edistää kokonaisvaltaista omistajanvaihdoskulttuuria, jossa sääntely, rahoitus, verotus, neuvonta ja koulutus tukevat toisiaan johdonmukaisesti. Tämä edellyttää strategista otetta, jossa omistajanvaihdokset huomioidaan systemaattisesti kaikessa yritystoimintaa koskevassa päätöksenteossa. Ilman tällaista kokonaisnäkemystä osaoptimointi jatkuu ja elinkelpoisten yritysten toiminnan jatkuvuus vaarantuu.

Lisäksi katsomme, että yritysten yrityskaupalla tehtävien omistajanvaihdosten edistäminen ja sukupolvenvaihdosten edistäminen edellyttävät kulttuurista muutosta, jossa omistajanvaihdos nähdään luonnollisena ja toivottavana osana yritystoiminnan elinkaarta. Yritystoiminnan jatkuvuuden turvaaminen edellyttää, että omistajanvaihdoksiin liittyvä ennakointi, avoimuus ja suunnitelmallisuus juurtuvat osaksi suomalaista yrityskulttuuria. Valtion tulee edistää positiivista ja ennakoivaa omistajanvaihdoskulttuuria viestinnän, esimerkkien ja pysyvien rakenteiden kautta.

Keskeisessä roolissa tässä ovat alueelliset omistajanvaihdosasiantuntijat sekä valtakunnallinen Omistajanvaihdosfoorumi, jotka yhdessä muodostavat perustan yhdenvertaiselle ja vaikuttavalle omistajanvaihdostoiminnalle koko maassa. Alueellinen asiantuntijuus tuo omistajanvaihdokset osaksi paikallista elinvoimatyötä, kun taas valtakunnallinen foorumi varmistaa toiminnan johdonmukaisuuden ja pitkäjänteisyyden.

Valtakunnallisen Omistajanvaihdosfoorumin merkitys korostuu erityisesti tiedon jakajana, yhteistyön kehittäjänä ja omistajanvaihdostoiminnan koordinoijana. Foorumi kokoaa yhteen keskeiset valtakunnalliset ja alueelliset toimijat, mahdollistaa hyvien käytäntöjen systemaattisen levittämisen, tukee osaamisen kehittämistä ja luo yhteisen tilannekuvan omistajanvaihdosten edistämisestä.

Lisäksi foorumi edistää toimijoiden välistä yhteistyötä ja ehkäisee päällekkäistä tai hankeriippuvaista toimintaa.

Jotta valtakunnallinen Omistajanvaihdosfoorumi voi täyttää tämän roolin vaikuttavasti, sen toiminnalle on turvattava pysyvä ja riittävä valtion tuki. Omistajanvaihdosten edistäminen on laaja-alainen elinkeinopoliittinen tehtävä, jonka vaikutukset ulottuvat työllisyyteen, alueelliseen elinvoimaan ja yrityskannan uudistumiseen. Valtion tuki mahdollistaa pitkäjänteisen koordinaation, tiedon hyödyntämisen ja yhteistyörakenteiden kehittämisen, jotka ovat välttämättömiä vahvan omistajanvaihdoskulttuurin rakentamiseksi Suomessa.

Malinen Petri
Suomen Yrittäjät ry